

Август кеңешмесине “Адам жана коом/Адеп/Экономикага киришүү” предмети боюнча методикалык сунуштар

Ар бир адам коомдун бир бөлүгү болуп саналат, ал бир нече социалдык коомдун ролдорду аткарып жатат, түздөн-түз башка адамдар менен өз ара байланышта иштейт. А азыркы демократиялык коом жарандык болуп калды. Чыныгы жаран - жөн гана юридикалык укуктарга жана милдеттерге ээ болгон эмес, өзүн өзү жетишээрлик деңгээлде тааныган даражага жеткен жаран болуш керек. Мунун өзү, коомдо анын орду, жигердүү коомдук-саясий турмушка катышкандыгын билдирген адам болуп саналат.

«Адам жана коом / Адеп/ Экономика киришүү» предмети коомду заманбап өнүктүрүү үчүн зарыл болгон коомдук талаптарды сунуштаган окуучулардын арасында жигердүү жарандардын, пайда болушуна өбөлгө түзөт, муну менен катар өздөрүнүн жарандык милдетин аткаруу менен, кичи жана ири Мекенинде татыктуу жашоосунда коомдук жана саясий турмушка жигердүү катыша алышат. Мунун баарын адам жана коом жөнүндө билбей туруп жазоо мүмкүн эмес. Ушул курсту үйрөнүүдө окуучулардын билими, ал кандай кырдаалда болбосун, кандай гана кесиптин ээси же кандай социалдык жана экономикалык абалына карабастан өзү менен өмүр бою кала берет. Албетте, коомдогу татыктуу ордун алып, жардам берип, иш жүзүндө ыйгарым негиздерди камсыз кылат, ал өзүн-өзү таанууну ишке ашырууга өбөлгө түзөт, ж.б.

«Адам жана коом/Адеп/Экономикага киришүү» курсу түрдүү коом таануучулук илимдердин социалдык-гуманитардык билимдеринин бирдиктүү курска интеграцияланган системасы болуп эсептелет. Курста жалпыланган түрдө төмөнкү илимдерге тиешелүү билимдер берилген: социология, социалдык жана философиялык антропология, психология, социалдык философия экономика, политология, укуктаануу, маданияттаануу (культурология) жана этика.

2016-2017-окуу жылында Кыргыз Республикасындагы мектептерде «Адам жана коом /Адеп/ Экономикага киришүү» (2015-2016-ж) учурдагы Базистик окуу негизинде улантылат. Мектептерде окутуунун сааттын бөлүштүрүү мурунку бойдон калат.

Курстун максаты – Кыргыз Республикасынын укуктук жана адептик ченемдерге таянуу менен жарандык турмушка жигердүү катышууга жөндөмдүү жана даяр инсандын жеке жетишүүсүн жана социалдашуусун камсыздагыдай социалдык-экономикалык жана укуктук билгиликтерге (компетенттүүлүктөргө) ээ жаранынын калыптануусуна өбөлгө түзүү.

“Адам жана коом/Адеп/Экономикага киришүү” курсу билими социалдык дүйнөдөгү көп түрдүүлүктү кабылдоого жана сыйлоого, жарандык турмушка жигердүү катышууга даяр инсанды калыптандырууга жана төмөнкү максаттарды орундатууга багытталат:

- инсандын өзүн «табышына» көмөктөшүү, мүмкүнчүлүктөрүн жүзөгө ашырышына шарт түзүү;

- окуучулардын адам жана коом, адамдын өзүнө, башка адамдарга, мамлекетке мамилеси, ошондой эле бул мамилелерди жөнгө салуучу ченемдер жөнүндөгү жалпы билимдерин калыптандыруу;

- социалдык, ыймандык, укуктук, экономикалык, саясий маданияттын негиздерин түптөө;

- адамды азыркы коомго аралашкан, адам укуктары менен эркиндиктерин сыйлаган, жарандык коомду өнүктүрүүнү жана укуктук мамлекетти бекемдөөнү көздөгөн жаран кылып тарбиялоо;

- укуктук жана адептик ченемдерге ылайык, коомдук жашоонун ар кыл чөйрөлөрүндө өзүн өздөштүрүүгө мүмкүнчүлүк түзгөн социалдык-экономикалык, жарандык жана укуктук билгиликтерге (компетенттүүлүктөргө) ээ, жарандык турмушка жигердүү катышууга жөндөмдүү жана даяр Кыргыз Республикасынын жаранынын калыптандыруу.

Окутуу, окуучулар үчүн мүмкүнчүлүк түзүп, алардын окууга кызыгуусун арттырып, билим алышына, белгилүү жүрүм-турум жана билгилик топтомун өздөштүрүшүнө жол ачышы керек. Бул талаптар айрыкча "Адам жана коом/Адеп/Экономикага киришүү" курсу үчүн орчундуу.

Курсту окутуунун учурдагы маанилүү себептеринин бири – балдарды жалпы билим берүүгө умтулуусун пайда кылуу. Бул албетте - коомдук жашоодогу муктаждыктарды аныктоого жарандарды тартуу жана билим берүү үчүн, окуучулардын түрткү болуусун болжолдойт, айрыкча маанилүү болуп саналат. Ошондуктан курсту окуп үйрөнүүдө окуучулардын колдонулуучу мазмуну жана билим берүүнүн түрүн билүү үчүн, мугалимдердин кызыкчылыктары жана керектөөлөрүндүн бир катарларын билүүсү өтө маанилүү болуп саналат.

Мугалимдин милдеттери болуп төмөнкүлөр саналат:

- Окуучуларды таанып-билүүчүлүк иш-чараларды уюштуруу;

- Өз алдынча билим алууга үйрөтүү ;

- Алган билимдерин тажрыйбада колдонушу, окуучуларга үйрөтүү.

Сабак, анын максаттарын жана милдеттерин түзүмүнө жараша, мугалимдер окутуунун ар кандай ыкмаларды тандап алса болот.

Бул милдеттерди ишке ашыруу үчүн мугалим, тиешелүү маалыматтарды талдоонун негизинде жашоонун татаал маселелерди чечүүгө башка көз караштарын, негиздүү чечим кабыл алып, таразага тартып коомдун жашоо жөндөмдүүлүктөрүн өнүктүрүү, маселелерди талкуулоого катышууга мүмкүндүк берет. Окутуу ыкмасын тандоо керек. окуучусун таанып-билүү иш-аракети үчүн шарттарды түзүү, окутуу жигердүү окутуу методдорун колдонуу мүмкүн. Бул окутуу негизи даярдоо мындай жол менен дээрлик бардык окуучулар окуу жаранына тартылуу уюштурулат, башкача айтканда, алар түшүнүп, аларды жана алардын таанып-билип, кандай ойдо жөнүндө ой жүгүртүүгө жөндөмдүү болгон окуу материалдарын иштеп чыгуу боюнча, биргелешкен иш-чараларда ар бир адам бир салым кошот, билим, ой жана иш ыкмалары менен пикир алмашуу болуп саналат. Бул жакшы эркин жана өз ара колдоо шарттарда пайда болот.

«Адам жана коом/Адеп/Экономикага киришүү» интеграцияланган курсу Кыргыз Республикасынын жалпы орто билим берүү стандартында аныкталган окуучулардын **өзөктүү** (маалыматтык, социалдык-катнаштык, өз иш-аракетин уюштуруу, маселе чечүү) **компетенттүүлүктөрү** калыптандырууну камсыздайт.

Окуучулардын **предметтик компетенттүүлөктөрү** “Адам жана коом/Адеп/Экономикага киришүү” курсун өздөштүрүүнүн жүрүшүндө окуучуларда калыптанат. Булар мектепте окуу мезгилинде да, мектепти аяктап чыккандан кийин да катышып жүрө турган коомдук процесстердин чагылышы болуп саналат:

- **жарандык** – алынган билимдерин жеке жана коомдук маселелерди баалуулуктардын (башкалардын укуктарын сыйлоо, сабырдуулук, мунаса кылуу билгичтиги ж.б.) негизинде аң-сезимдүү түрдө колдонуу, ошондой эле коомдук-саясий турмушка катышууга дилгирлик;
- **социалдык** – өзүнүн жүрүм-турумун конкреттүү турмуштук кырдаалдарга жана маселелерге жараша, коомдо кабыл алынган эрежелер менен социалдык ченемдерге ылайык келтирүү;
- **экономикалык** – экономикалык турмуштагы ар түрдүү кырдаалдарда экономикалык максатка ылайыктыгы эле эмес, ыйман, мораль жана адеп жагынан да туура, сабаттуу чечим кабыл алуу (иш-аракет кылуу);
- **укуктук** – өзүнүн социалдык жүрүм-турумун мыйзамга ылайыкташтыруу;
- **көп маданияттуу** – жарандык улут деп аталуучу бирдиктүү экономикалык, социалдык, саясий жана маданий коомдоштуктагы бардык этномаданий топтор менен кызматташууга жөндөмдүүлүк жана даярдык.

Бул курсту окутуу албетте, ар кандай илимдердин негизинде,

орто мектепте, анын окутуу түзүмү жетишерлик кыйын. Бирок бул курстун уникалдуулугу мектеп предметтеринен айырмаланып өзүнө бир жана бир нече предметтердин менен байланышкан методдор жана жаңы подходдор менен иш алып барат. Мектептеги “Адам жана коом/Адеп/Экономикага киришүү” илимине даярдоонун негизин философия, социология, экономика, укук, социалдык психология, саясат таануу тармактары түзөт. Ошондуктан бул курстун татаалдыгы предметтер аралык байланыштын баштапкы тартиптер аралык өзгөчөлүгү менен аныкталат.

Ошо себептен азыркы учурда баардыгына бирдей заманбап окуу куралдарын түзүү керек. Бул азыркы коомдун абалын фактологиялык жана укуктук маалыматтарын чагылдырат.

Азыркы учурда мугалимдер үчүн Жаран таануу курсунун тематикалык планына байланышкан IFES эл аралык фондунун колдоосу астында Жаран таануу ресурстук китеп түзүлгөн.

Ресурстук китеп окутууну билгиликтүү нукта жүргүзүүнүн усулдук түшүндүрмөлөрүн, окуучулардын долбоордук ишмердигин уюштуруу, окутуунун айрым ыкмаларын, усулдарын жана окуучулардын жетишкендиктерин баалоону уюштуруунун практикалык кеңештерди камтыйт. Ошондой эле практикалык тапшырмалар жана көнүгүүлөр, тесттер жана айрым темалар боюнча кыскача баяндамалар, терминдердин сөздүгү берилген. Бул китеп электрондук (дискте) колдонмолор үчүн орус жана кыргыз тилинде шаардык жана райондук билим берүү бөлүмдөрү аркылуу таратылып берилет. Ошондой эле келечекте кагаз нускасы түрүндө чыгаруу каралып жатат.

Интеграцияланган курсту окутуу окуучулардын ойлоо, аткаруу, жеке түзүү жана башкаларды сыйлоо сыяктуу эле берилип, муну менен катар окутуу, окуучулардын жетишкендиктерин баалоо көндүмдөрү ар кандай формаларын камтууну талап кылат. Баалоодо, окутууда окуучулардын салымын кошуу керек, жана ага ылайык, окутуу жараянында түздөн-түз жүзөгө ашырылышы керек.

Биз окуучуларды эмне үчүн баалайбыз? Биз окуучуларды дилгирлентүү, өзүн-өзү баалоо, өзүн-өзү талдоо жана бирин-бирине баа берүү, өзүнүн жана башкалардын ишмердигине сын көз менен кароо жөндөмдөрүн калыптандыруу максатында баалайбыз.

Баалону сабаттуу уюштуруу – билим берүү процессиндеги эң татаал милдеттердин бири. Жарандык билгилик адамдын жергиликтүү коомдун, өлкөнүн жана бүтүн адамзаты үчүн мааниси бар маселелерди чечүүгө катыша ала турган жалпы жөндөм катары каралгандыгы менен татаалдашып кетет.

Интеграцияланган предметинде баалоо билимдер, жөндөмдөр, шыктар, ой жүгүртүү, иш-аракеттер жана баалуулук нускаларынын жалпы жыйындысы

катары каралат. Билимдер жана баалуулук нускалары иш үстүндө гана өзүн көрүнөт. Окуучунун тийиштүү билгиликти өздөштүргөнүн текшерүү үчүн, мугалим анын коомдук мааниси бар маселелерди чечүүдө кандай иш- аракет кыларын көрүшү керек. Ошентип, жарандык билим берүүдө, биринчи кезекте, шыктарды жана жөндөмдөрдү баалоо тапшырмасы турат. Ошондой эле окуучулардын жеке кабыл алуусу аркылуу топтолгон тажрыйбасын баалоо зарыл. Окуучулардын моралдык-баалуулук нускаларына баа берилбеши керек. Педагогдун милдети - окуучулардын өз мүдөөлөрүн, сезимдерин, аларга байланышкан ынанымдарын, ишенимдерин, баалуулуктарын аңдап билишине, ошондой эле булар тууралуу ой жүгүртүп, түшүнгөндөрүн бышыкташына, тереңдетишине шарт түзүү.

Окуучунун жарандык билгилегинин калыптануусуна баа берүү ачык-айкын, демократиялык жол менен жүргүзүлүп, педагогдун жана окуучунун өзүнө берген бааларынан каралышы керек. Өзүн - өзү баалоого жөндөмдүүлүк инсандын билгилегинин олуттуу мүнөздөмөсү болгондуктан, баалоо критерийлери окутуунун курамдык бөлүгү болушу керек - окуучуга айтылып, чогуу талкууланып жана окуучу менен мугалим тарабынан биргеликте иштелип чыгышы керек.

2016- 2017- окуу жылы үчүн иш план

№	Иш чаралар	Класстар	Аткаруу мөөнөтү
1	“Мен жана менин укугум”- конкурстук баян	9-10	Ноябрь 2016 ж.
2	“ Мен жана менин үй бүлөм ”- сүрөт конкурсу	1-9	Декабрь 2016 ж.
3	“Өлкөнү башкарууга менин катышуум”-аттуу талаш тартыш	10-11	Февраль 2017 ж.
4	« Коомдук экономикалык системасы»- аттуу тегерек отурум	9-11	Март 2017 ж.
5	Укук коргоо органдарынын өкүлдөрү менен жолугушуу	9-11	Жыл ичинде
6	Жергиликтүү өзүн -өзү башкаруу органдар менен менен таанышуу	9-11	Апрель 2017 ж.

Гимназия жана лицейлер үчүн учурдагы Базистик окуу планынан алынып (2015-2016 окуу жылындагы) жалпы билим берүүчү мектептер үчүн гимназия жана лицейлердин компоненттерин сактоо, ошондой эле теориялык гана билимдер эмес практикалык билимдер аркылуу атайын курс каралган, муну менен катар бул курста Кыргыз Республикасындагы банк, сотт ж.б, системалар менен тааныша алышыт.

Мектеп, албетте, илимий-билим, түшүнүк базаны берүү жүзүндө гана эмес, максат, бардык коомдук илимдер илимдердин негизги багыттарын,

ошондой эле кесипкөй жаш адамды туура жолго салуу үчүн багытталган. Бул окутуу, албетте, өзүнүн идеологиялык багытын өтө маанилүү болуп саналат. Биз азыркы билим берүү системасына боюнча сөз кыла турган болсок, анда, албетте, предметтер аралык жана жеке жөндөмдүүлүктөрүн калыптандырууда абдан маанилүү салым болуп саналат.

«Адам жана коом/Адеп/Экономикага киришүү» курсу билим берүүнүн бардык баскычтарына карата алганда да, төмөндөгү башка билим берүүчүлүк тармактар менен предметтерге карата алганда да, бүтүн жана ырааттуу улануучу болуп эсептелет:

- гуманитардык тармакта – тарых, адабият, география, экология, укук ж.б.
- табигый-математикалык тармакта – табигый-математикалык илимдер тармагындагы ачылыштардын коомдук мааниси, илимдин прогностикалык (болжолдоочу) кызматы, азыркы дүйнөдөгү маалыматташтыруунун ролу ж.б.

Быйылкы окуу жылында предмет боюнча төмөндөгү адабияттар колдонууга сунуш кылынат:

- Алишева. Мамлекет жана адам. 8-кл үчүн окуу китеби. Бишкек, 2010.
- Саалаев Ө. Мамлекет жана атуулдук. Усулдук колдонмо. Бишкек, 2013.
- Жарандык. АЙФИС (Эл аралык шайлоо системалар фондусу). Бишкек, 2013.
- Жарантаануу 9-11 класстар мугалимдеринин ресурстук китеп МФИС, Бишкек 2014

Мындан тышкары, мугалимдерге жардам иретинде жарык көргөн кошумча адабияттарды пайдаланууга болот.

Андыктан, мугалимдердин август методикалык жыйындарында төмөндөгү маселелерди кароо сунуш кылынат:

- Жарандык билим берүү системасында окуучулардын руханий жана адеп-аклактык маданиятын тарбиялоого, маданияттын калыптанышына, толеранттуу инсандын өсүшүнө, илимий окуу-методикалык жактан камсыздоо.
- Жарандык билим берүүдө окуу методикалык колдонмолор аркылуу жеке инсандын калыптанышына жана чыныгы патриоттуулукка тарбиялоо,
- Жарандык билим берүү аркылуу окуучулардын оң баалуулуктарын калыптандыруу;

- 5- 9-класстар үчүн «Адам жана коом» боюнча негизги окуу предметтик стандарттын талкулоо;
- Жаран тануу мугалимдери үчүн электрондук-ресурстук китепти талкуулоо.

Методикалык кеңешменин өтүшү тууралуу маалыматты төмөндөгү дарекке жиберүүгө болот. Бишкек ш., Эркиндик көчөсү, 25. Кыргыз билимберүүакадемиясы. Социалдык-уманитардык предметтер лабораториясы. т. (0312) 62-14-39, 0771345988

КББАнын социалдык гуманитардык предметтеринин
лабораториясынын илимий кызматкери
Сураганова З.А.
КМУнун доцентин м.а. Омурова Ж.К.

Методические рекомендации по предмету «Человек и общество/ Введение в экономику» к августовским совещаниям

Каждый человек является частичкой общества, он выполняет несколько социальных ролей, непосредственно взаимодействует с другими людьми. Современное демократическое общество постепенно становится гражданским. Настоящий гражданин – это не просто имеющий юридические права и обязанности, но и достигший определенного уровня самосознания. Это личность, которая относится к себе, своему месту в обществе, активно участвующая в общественной и политической жизни.

Предмет«Человек и общество/Введение в экономику» способствует формированию у учащихся активной гражданской позиции, в которой представлены общественные потребности необходимые для современного развития общества. Это осознание своей принадлежности к малой и большой Родине, готовность и способность строить достойную жизнь, выполняя свой гражданский долг. Все это невозможно без знаний о человеке и обществе. Знания, которые учащиеся приобретают при изучении данного курса, остаются с ними на всю жизнь, кем бы они в жизни не стали, какую бы профессию они не получили, какое бы социальное и экономическое положение не заняли. Курс дает основу практических компетентностей, помогающих занять в общество достойное место, способствует самореализации и т.д. Так как предмет охватывает широкий круг различных обществоведческих наук: социологии, социальной и философской антропологии, психологии, экономики, политологии, правоведения, культурологии, этики, то изучение является необходимым в школах Кыргызской Республики.

В 2016-2017 учебном году в школах КР продолжится обучение предмета «Человек и общество/Введение в экономику» по действующему

базисному учебному плану (2015-2016 уч.год) и учебной программе. Распределение учебных часов по предмету в школах, остается прежним.

Главная цель курса «Человек и общество/Введение в экономику» в школе – формирование социально активной, гуманистически направленной личности на основе усвоенных ею общечеловеческих и национальных ценностей.

Предмет направлен на формирование личности, концептуальности, готовой к восприятию и уважению многообразия социального мира, к активному участию в гражданской жизни нацеленной на:

- ✓ содействие самоопределению личности;
- ✓ формирование у учащихся обобщенных знаний о человеке и обществе, об отношении человека к себе, к другим людям, обществу, государству, о нормах регулирующих эти отношения;
- ✓ формирование основ социальной, нравственной, правовой, экономической, политической культуры, воспитание человека – гражданина, интегрированного в современное общество, уважающего права и свободы человека, нацеленного на развитие гражданского общества и утверждение правового государства;
- ✓ формирование гражданина Кыргызской республики, обладающего социально-экономическими, гражданскими и правовыми компетенциями, обеспечивающих ему возможность осуществлять свою деятельность в различных сферах общественной жизни, способного и готового активно участвовать в гражданской жизни в соответствии с правовыми и этическими нормами.

Обучение курса «Человек и общество/Введение в экономику» предполагает создание возможностей для учащихся в направлении их интересов к обучению, получению знаний, выработки определенного поведения и круга компетентностей самими учащимися.

Один из важнейших факторов в процессе обучения – формирование мотивации у детей к образованию в целом. Для данного курса - это особенно важный момент, поскольку он предполагает формирование мотивации школьников к гражданской активности, воспитание потребности в общественной жизни. Поэтому важно знать, отвечает ли содержание и формы обучения, которые использует учитель, мотивам и потребностям у школьников в изучении курса.

Задачами учителя являются:

- организовать познавательную деятельность учащихся;
- научить учащихся самостоятельно добывать знания;
- научить учащихся применять полученные знания на практике.

В зависимости от структуры урока, его целей и задач, учителя могут выбирать различные методы обучения.

Учитель для реализации этих задач должен выбирать такие методы обучения, которые позволят учащимся решать сложные жизненные задачи на основе анализа соответствующей информации, взвешивать альтернативные мнения, принимать продуманные решения, участвовать в дискуссиях,

развивать навыки жизни в социуме. Создать условия для такой познавательной деятельности учащихся можно, используя в учебном процессе активные методы обучения. Суть такого обучения заключается в том, что учебный процесс организован таким образом, что практически все учащиеся оказываются вовлеченными в процесс познания, имеют возможность понимать и рефлексировать по поводу того, что они знают и думают. Совместная деятельность в процессе освоения учебного материала означает, что каждый вносит индивидуальный вклад, идет обмен знаниями, идеями, способами деятельности. Происходит это в условиях доброжелательности и взаимной поддержки.

При изучении интегрированного предмета «Человек и общество/Введение в экономику» обеспечивается выработка у учащихся **ключевых компетентностей** – информационной, социально-коммуникативной и самоорганизации и разрешения проблем, определенных в Государственном образовательном стандарте среднего общего образования Кыргызской Республики.

Предметные компетентности, формирующиеся у учащихся в процессе освоения предмета, являются отражением тех общественных процессов, в которых учащиеся принимают участие как в период обучения в школе, так и будут развивать после выпуска из школы:

- **гражданская компетентность** – сознательно применять приобретенные знания и навыки для решения личных и общественных проблем на основе ценностей (уважение к правам других, толерантность, умение находить компромисс и др.), а также желания участвовать в общественно-политической жизни;
- **социальная компетентность** – адаптировать свое поведение к конкретным жизненным ситуациям и проблемам в соответствии с правилами и социальными нормами, принятыми в обществе;
- **экономическая компетентность** – принимать грамотные решения (действовать) в разнообразных ситуациях экономической жизни не только с позиций экономической целесообразности, но и с позиций нравственности, морали и этики;
- **правовая компетентность** – выстраивать свое социальное поведение в соответствии с законом;
- **поликультурная компетентность** – готовность и умение сотрудничать со всеми этнокультурными группами в едином экономическом, социальном, политическом и культурном сообществе, именуемом гражданской нацией.

Данный курс опирается на разные науки, структура его преподавания в средней школе достаточно сложна. Но можно также сказать, что курс уникальный, и его уникальность в том, что, в отличие от многих школьных предметов, он включает в себя и опирается на знания, подходы, методы не одной, а сразу нескольких наук. В основе школьной обществоведческой подготовки лежат знания из области философии, социологии, политологии,

экономики, права, социальной психологии. И вот именно этой изначальной междисциплинарностью определяется уникальность и одновременно сложность школьного курса.

В связи с этим необходимо создание современного единого учебного пособия, включающего в себя все достоинства имеющихся пособий. Приведение фактологической и правовой информации к современному состоянию общества.

На данный момент для преподавания интегрированного курса в помощь учителю составлена ресурсная книга по Граждановедению при поддержке Международного фонда избирательных систем IFES. Которая соответствует тематическому плану по Граждановедению. Ресурсная книга содержит методические пояснения по компетентностному подходу в преподавании курса, организации проектной деятельности учащихся, различные техники и методы преподавания, практические советы по организации оценивания достижения учащихся. Приведены тесты, краткие записки по отдельным темам и словарь. Данная книга подготовлена на электронном носителе (диске) на кыргызском и русском языках и будет распространяться через городские и районные отделы образования. В перспективе планируется издание в бумажном варианте.

В обучении интегрированного курса, как обучение учеников мышлению, выполнению, личностному становлению и уважению других, оценивание прогресса учеников требует охвата широкого разнообразия таких навыков. Оценивание должно способствовать обучению учеников, и, соответственно, должно проводиться непосредственно в процессе преподавания.

Зачем мы оцениваем учащихся? Мы оцениваем учащихся, чтобы стимулировать внутреннюю мотивацию обучения, степень формирования у учащихся навыков самооценки, самоанализа и взаимооценки, критического оценивания своей деятельности и деятельности других учащихся.

Грамотная организация оценивания - одна из самых сложных задач в образовательном процессе. Эта задача тем более усложняется, т.к. объектом оценивания становится гражданская компетентность, рассматриваемая как универсальная способность человека участвовать в решении общих дел местного сообщества, своей страны и человечества в целом.

Оценивание в интегрированном предмете представляет совокупность знаний, умений, навыков, мышления, действий и ценностных ориентиров. Как было уже сказано, ключевым компонентом являются умения (навыки), поскольку гражданин выступает, прежде всего, как социальный деятель, способный решать общие задачи. Знания и ценностные ориентиры проявляются лишь в действии. Чтобы проверить, обладает ли школьник определенной компетентностью, учитель должен увидеть, как он действует, решая общественно-значимые задачи. Таким образом, в гражданском образовании встает задача оценивания в первую очередь умений и навыков.

Морально-ценностные ориентиры учащихся не подлежат оцениванию. Цель педагога - создавать условия, позволяющие учащимся осознавать и выразить свои пристрастия, чувства, стоящие за ними убеждения,

верования, ценности, а также задумываться о них, развивать и укреплять.

Процесс оценивания успешности ученика в становлении его гражданской компетентности должен быть открытым, демократическим, и складываться из оценки педагога и собственной оценки самого ученика. Поскольку способность к самооцениванию является важной характеристикой компетентной личности, критерии оценивания должны стать составной частью обучения - предъявляться ученику, обсуждаться и разрабатываться учеником и учителем совместно.

Планируемые мероприятия в 2016-2017 учебном году

№	Мероприятия	Классы	Сроки проведения
1	Конкурс- сочинение «Я и мои права»	9-10	Ноябрь 2016г
2	Конкурс рисунков на тему «Я и моя семья»	1-9	Декабрь 2016г
3	Дебаты на тему: «Мое участие в управлении страной»	10-11	Февраль 2017г
4	Круглый стол на тему: «Экономическая система общества»	9-11	Март2017г
5	Встреча с представителями правоохранительных органов	9-11	В течение года
6	Знакомство с МСУ	9-11	Апрель2017г

Для гимназий и лицеев за основу берется действующий Базисный учебный план (2015-2016уч.года) для общеобразовательных школ с сохранением гимназического и лицейского компонентов, которые реализуются через спецкурсы в которых предусмотрены не только теоретические знания, но и практические, такие как знакомство с банковской системой, судебной системой Кыргызстана и т.д.

Школьный курс направлен не только на то, чтобы дать научную подготовку, понятийную базу, первичную ориентацию во всех обществоведческих науках, но и направлен на то, чтобы профессионально сориентировать молодого человека. Именно в преподавании курса очень важна его мировоззренческая направленность. А если говорить в терминах современной образовательной системы, то очень важен вклад курса в формирование метапредметных и личностных компетенций.

Курс «Человек и общество/Введение в экономику» является целостным и преемственным в отношении, как ко всем ступеням образования, благодаря единым содержательным линиям, так и к другим образовательным областям и предметам:

- ✓ в гуманитарной области – история, литература, география, экология, право и др.
- ✓ в естественно-математической области – общественное значение открытий в области естественно-математических наук, прогностическая функция науки, роль информатизации в современном мире и др.

Рекомендуемые учебники и учебно-методические пособия

1. Алишева А.Р., Школьный В.А. Человек в государстве: Учебное пособие для 10 классов общеобразовательных средних учебных заведений. – Бишкек, 2000.
2. Гражданственность и участие в управлении – ваша роль в гражданском обществе XXI века: Учеб. Пособие для среднихшк. Кырг. Респ. 10-11 кл.: Часть I Дж. Пилон и др. – Б.:МФИС, 2013, часть 2 – 2013. Переработанные издания.
3. Ресурсная книга для учителей по Граждановедению 9-11 классов. МФИС, Бишкек 2014.

Кроме этого учитель может использовать дополнительную литературу по соответствующим темам, разделам курса.

Рекомендуемые вопросы для обсуждения на августовских совещаниях.

- Научно-методическое обеспечение процесса воспитания духовно-нравственной культуры обучающихся, формирования гражданственности, толерантных установок личности в системе гражданского образования.
- Воспитание патриотизма и формирование гражданской идентичности обучающихся средствами УМК по гражданскому образованию.
- Формирование позитивных ценностей у учащихся на уроках граждановедения.
- Обсуждение разработанного предметного стандарта по предмету «Человек и общество» для 5-9 классов.
- Обсуждение электронной ресурсной книги по граждановедению для учителей.

Предложения и рекомендации по данному методическому совещанию направлять по адресу: г. Бишкек, бульвар Эркиндик, 25. Кыргызская академия образования Лаборатория социально-гуманитарных предметов.т. (0312) 62-14-39, 0771 345988

Научный сотрудник
лаборатории социально-гуманитарных предметов
Кыргызской академии образования

Сураганова З.А.
И.о.доцента КГУ им.И.Арабаева Омурова Ж.К.